

Антоні Эдвард Адынец

Выбраныя вершы
з нагоды і без

Пераклад з польскай

Мінск
Выдавец Зміцер Колас
2023

УДК 821.162.1-1
ББК 84(4Пол)-5
А32

Серыя заснаваная ў 2016 годзе.

Рэдкалегія серыі:

Л. Баршчэўскі, Зм. Колас, І. Крэбс,
Г. Ліхтаровіч, А. Хадановіч, Г. Янкута

Укладанне Марыі Мартысевіч

Пераклад зроблены паводле выданняў:

Poezycie Antoniego Edwarda Odyńca. Wydanie czwarte poprawne
i pomnożone. Tom I. Warszawa, 1874;

Poezycie Antoniego Edwarda Odyńca. Wydanie czwarte poprawne
i pomnożone. Tom II. Warszawa, 1875;

*Wspomnienia z przeszłości opowiadane Deotymie przez Antoniego
Edwarda Odyńca*. Warszawa, 1884.

Пераклады Кастуся Цвіркі друкуюцца паводле:

Філаматы і філарэты: зборнік. Мн.: Беларускі кнігазбор, 1998.

Каментары складзеныя з апорай на выданне:

Антоні Эдвард Адынец. *Успаміны пра мінулае, расказаныя Дэатыме*.
Мінск: Лімарыус, 2020. (Бібліятэка «Наша XIX стагоддзе»).

На вокладцы:

МАКСЫМІЛЬЯН ФЯЯНС.

Партрэт Антонія Эдварда Адынца (пасля 1853 г.).

ISBN 978-985-23-0207-4

©Дызайн серыі. Русецкі М. І., 2016.

©Афармленне. Выдавец Зміцер Колас,
2023.

ЗА ЗДАРОЎЕ

Анакрэонтык

(Anakreontyk)

Скардзіўся Амур Венеры:
«Сумна, матачка, да зморы:
На Алімпе, на Цытэры –
Сёння тое, што і ўчора.

Ноч па дні ідзе звычайна –
Да чаго ж дзядуля нудны!
Ўсё ён робіць аднастайна,
Ўсё на нейкі лад паўсюдны.

У тваёй, матуля, волі,
Зоры, што лятуць бясконца, –
Мне б такую, дзе ніколі
Не згасе ўночы сонца».

Сэрца матчына сцялося,
Так ён жаліўся без меры –
І ў нябесных вочках Зосі
Сыну дом дала Венера.

Сінь пануе ў іх начная
Ды не гасне сонца зьянне,
І таму не пакідае
Ні на хвілю іх Каханне.

1823

Песня філарэтаў

(Pieśń filaretów)

Прэч ад нас, прэч, смутку хмары!
Лепш падымем хмелю чары –
Вышай голаў – хай вясёла
Тут ляціць наш час!

Ці ж памогуць нараканні?
Нашы ўперадзе світанні!
Добрым людзям добра будзе,
Сонца стрэне нас!

Добрым доля хай спрыяе,
А ліхіх хай Бог карае.
Хто пачцівы, той шчаслівы,
Той на вышыні.

З намі будуць нашы леты –
Vivat, брацці-філарэты!
Сцерпім можна з песняй дружнай
Мы няволі дні.

Далівай жа чары, Стасе,
Часу шмат яшчэ ў запасе.
Гэй, аддана п'ём за Зана –
Vivat Тамаш Зан!

Ёсць, сябры, на свеце цнота,
Хто ж больш годны за Чачота?
П'ём за Яна ўсе з пашанай,
Vivat Чачот Ян!

За Міцкевіча¹ здароўе!
Хай нас тут усцешыць зноў ён.
Нам надзеі ўсім навее
Боскай лютні гук.

Зноўку нашы ўскінем шклянкі!
П'ём за вас цяпер, каханкі!
Шмат губляе, хто не знае
Ласкі мілых рук.

Пасядзім яшчэ паўхвілі:
Тост жа мы адзін забылі!
Зноўку нашы ўскінем чашы –
Vivat вам і мне!

¹ Адам Міцкевіч (1799–1855) – сусветна вядомы паэт-рамантык беларускага паходжання, стваральнік польскага рамантызму. У 2018 г. у серыі «Паэты планеты» выходзіў зборнік яго выбранай лірыкі. А. Э. Адынец уваходзіў у кола філаматаў і філарэтаў, быў малодшым сябрам А. Міцкевіча, ягоным таварышам у падарожжах па Еўропе і дзякуючы 4-томнай белетрызаванай кнізе мемуараў «Лісты з падарожжа» (1875–1878) і томіку «Успамінаў пра мінулае...» (1884) у канцы жыцця быў вядомы найперш у гэтай якасці.

Спаражнілі чары ўсе мы,
Ну а з імі й вершаў тэмы.
Ды і вершам не завершым
Мы гамонку, не.

1824¹

¹ Даследчыкі (А. Мальдзіс) датуюць гэты верш, які лічыцца гімнам філатэтаў, студзенем 1824 г. А. Э. Адынец напісаў яго ў турме, будучы пад следствам па справе таварыстваў філаматаў і філарэтаў.

[Станіславу Расалоўскаму¹]
([Do Stanisława Rosołowskiego])

З падвойным рэспектам –
Стась, творца і лекар,
Цябе я вітаю!
І казанне гэта –
Паэт да паэта –
Нарэшце звяртаю.
Табе ж нешта прозай
Тлумачыць – параза:
Ледзь што, ты – з пагрозай,
Абразай, зараза!
Паэтаў назло ты,
Як хто не антычны,
А немец (хай Гётэ)
Ці брыт рамантычны,
Клянеш, як шалёны,
Гнеў вонкі як хлыне,
Нібыта заслоны
Адкрылі ў плаціне,

¹ Станіслаў Расалоўскі (1797–1855) – паэт, перакладчык, прыхільнік класіцызму. Доктар медыцыны (1818). Быў лекарам А. Міцкевіча ў час побыту таго ў Вільні. Верш аўтар узнаўляе па памяці ў кнізе «Успаміны пра мінулае...».

І лаеш, і ганіш,
І ганіш, і лаеш,
І правіш, і раіш,
І ўпікі кідаеш.
Attendez¹, мой пане...
(...)

[1822 –1884]

¹ Пачакайце (*фр.*).

[Станіславу Галіцкаму¹]
([Do Stanisława Galickiego])

*Aequum temento rebus
in arduis servare mentem².*

Стах, не дурься, папрасцей аблічча,
Як воз Фартуны ў золаце ўвесь кліча,
А як фурман Лёс вытне цябе пугай –
Не вый бялугай.

Бо ўсё на свеце – цьху супроць нябыту;
То ж к чорту працу, цяжкасці – к нялёгкай!
Розніцы, хто ты: пястун дабрабыту
Ці просты лёкай?

¹ Станіслаў Галіцкі – віленскі адвакат. Паводле «Успамінаў пра мінулае...» ў 1824 г. меў кватэру «ў другім доме маршалка Жабы на завулку святога Казіміра» і дзяліў яе з вызваленым з турмы А. Э. Адынцом. Увязненым у базыльянскіх мурах філаматам і філарэтам было дазволена наведваць гэты адрас, адной з нагод сталіся імяніны гаспадара кватэры (8 мая), на якіх прагучаў гэты верш-тост. Па словах аўтара, гэты выступ натхніў А. Міцкевіча на доўгую імпрывізацыю ў сяброўскім коле.

² Старайся захаваць прысутнасць духу ў цяжкіх абставінах (лац.). Крылаты выраз, які паходзіць з Оды II, 6 Квінта Гарацыя Флака.

Пану ці хаму – вохці небараку:
Смерць – хоп за шкірку і авэк пад ср..ку,
Той – бац у неба, потым чмяк, як мячык,
На клады скача.

Толку з напханай скрыні ці адрыны?
Толькі твой трупік прымуць бернардыны,
Тут жа ў каморы ўпорыцца па спадак
Сумны нашчадак.

«Сёння мне – заўтра ж...» Сёння яшчэ наша.
Сёння – святкуем. Сёння – табе слава.
Так што, сяброве, дзынь аб чашу чаша
За Станіслава!

[1824]

Эпітафія ў дзень імянін
(*Nagrobek w dzień imienin*)

Па просьбе пані Саламеі Бэцю¹

Ветрык у доле гайдае таполі;
Дол той каму стаў магілай?
Ёй, што была вартай шчаснае долі,
«Толькі ніколі – шчаслівай».

Шчасце – вось прыклад аблуднай напасці,
Поўнай надзеі хлуслівай.
Каб наагул для людзей было шчасце,
Быць ёй заўсёды шчаслівай.

¹ Саламея Бэцю (народж. Янушэўская, у першым шлюбе Славацкая, 1792–1855) – другая жонка Аўгуста Бэцю (1771–1824), маці Юльюша Славацкага. А. Э. Адынец напісаў для яе гэты верш на Дзень святой Саламеі 17 лістапада 1825 г., падчас хваробы імянінніцы. Ю. Славацкі (1809–1849) – выбітны польскі паэт, поруч з А. Міцкевічам, адзін з «прарокаў» польскага рамантызму, малодшы таварыш А. Э. Адынца. Сяброўства з сям’ёй Бэцю-Славацкіх было, на думку даследчыкаў, прычынай фактычнага апраўдання Адынца па справе філаматаў і філарэтаў, бо А. Бэцю быў адным з чальцоў следчай камісіі.

Лічыцца вернаю шчасця прыкметай
Ўсмешка фартуны блудлівай.
Марныя словы! Няпраўда ўсё гэта!
«Не, не бывала шчаслівай».

Годныя ўчынкі і літасць у сэрцы –
Шчасцю сапраўднаму нівай.
Скуль гэта думка пустая бярэцца?
«Не, не бывала шчаслівай».

Хто свае мыслі ў фантазіі хмары
Птушкай пускае імклівай,
Ведае: шчасце – хімерныя мары!
«Не, не бывала шчаслівай».

Святой любові, дружбы найшчырай
Хто дбайна крэсіў вагніва,
Ці быў шчаслівым? – Казка для міра!
«Не, не бывала шчаслівай».

Ах! Гэты свет – то няшчасця гаспода.
Там жа, між веры праўдзівай,
Там за пакуты яе – ўзнагарода,
Там быць павінна шчаслівай!

Хай жа, калі твайго прадзіва ніці
Згорне ў клубок матавіла,
Высекуць словы мае ў тваёй крыпце:
«Сто год жыла ты шчаслівай!»

1825

Хохлік¹

(Chochlik)

Хохлік я, живу я між людзьмі заўсёды,
Іх дражню, ды толькі не раблю ім шкоды.
Падурэць люблю я, час на жарты трачу,
Хоць я невідомы, сам жа ўсё, ўсё бачу.

Мне не трэба брам:

Дзе хачу, я – там!

Трам, та-рам, там, там!

Пабягу да рэчкі за лясным пагоркам –
Там купацца любяць дзеўкі надвячоркам.
Бачу, прыкрываюць грудкі сарамліва
Ды хутчэй ныраюць у ваду пужліва.

Я, нябачны, там

Плаваю між дам!

Трам, та-рам, там, там!

Абярнуся ў рыбку, ім плыву пад ножкі.
З пуду аж ускрыкнуць, я даткнуся трошкі.
Потым стану мушкай, ля іх губ кружу я,
А ім смешна, мрояць, бы іх хто цалуе.

Што тут я, няўцям,

Знаю, кралі, вам!

Трам, та-рам, там, там!

¹ Так называюць у народных казках дураслівага чорціка (аўтар).

Калі спяць дзяўчаткі, вельмі я ахвочы
Ціха ля іх ложка пасядзець уночы.
Чую ўздыхі, бачу ўсмішкі іх яскрава.
І што ў сне гавораць, мне пачуць цікава.

Бо наяве нам

Хлусяць тут і там!

Трам, та-рам, там, там!

А як спіць каханак чый, раптоўна ўбачу –
Нос яму падмажу, бровы перайначу.
Смех мне, як дзяўчына ўгледзіць хлопца ранкам –
Аж застыне ў страху: не пазнаць каханка!

Ды я хлопца сам

Зноў пазнаць ёй дам.

Трам, та-рам, там, там!

Люба назіраць мне за дзяўчынай рана:
Во з пасцелі ўстала, покуль не прыбрана.
Як перад люстэркам ходзіць, чараўніца!
Мне адна пацеха – з ёю падражніцца.

Пудру ёй падам

З сажай папалам!

Трам, та-рам, там, там!

Стане адзявацца – падбяру сукенку,
Што жажнецца кожны: не пазнаць паненку!
Запляту ёй косы, ды не так, прызнацца.
Расплятаць зноў будзе, на сябе злавацца.

Я ж на смех хлапцам

Тут зраблю ёй шрам.

Трам, та-рам, там, там!

Пра дзяўчат вядома ўсё мне, удалому.
Ды што ў іх на сэрцы, не скажу нікому.
Бо на гэта кожны скажа не без смеху:
«А! То хохлік маніць людзям на пацеху!»

Пра сябе лепш сам

Раскажу ўсё вам.

Трам, та-рам, там, там!

1829

Літоўскія песенькі

(Piosnki litewskie)

З літоўскай¹

I.

Што ж ты невясёлы,

Косю мой каханы?

Не ясі аўса ты,

Авёс падсяваны?

Што ж не п'еш вадзіцы,

Косю мой каханы?

Ці ж вадзіца з муццю,

Ці ж ты змардаваны?

Дзвесце міль не жарты,

Дзень, ноч без папасу!

Ды спачнеш ты дома

Досыць, косю, часу.

Што ж, не еш, не пі ты!

Мая маладзіца

Хутка ця пакорміць,

Дасць вады напіцца.

¹ Праўдападобна, гэты цыкл вершаў – фальклорная стылізацыя; аўтар бярэ прыклад з А. Міцкевіча, які інтэграваў сваю стылізацыю пад літоўскую песеньку ў каментары да паэтычнай аповесці «Гражына» (1823).

Перш, чым сонца зойдзе,
Мусіш быць удома.
Ну, плавём праз рэчку!
Не відаць парома.

У вялікіх рэках
Выжылі калісьці,
Ці ж вузейшай, ціхай
Нам не пераплысці?

Выскачыў каняка
Ды рагоча смутна:
Патануў малойчык
У вадзіцы мутнай.

II.

«Сёння мёд літоўскі п'ём мы,
Заўтра ўжо вайну вядзём мы
 У Вугорскім краі.
Там віна – як тут вадзіцы,
Груша, яблык залаціцца
 Ў садзе, як у раі».

«Ну і што такога ўчынім
У зямлі Вугорскай?»
«Месты з золата паставім,
У акенцы зоркі ўставім,
 Тым сябе забавім».

«Ну а вернемся калі мы
З той зямлі Вугорскай?»
«Як уродзяць жыта горы,
Як ружоўнік снег успора,
Як засохне мора».

III.

«Што ты, старац, невясёлы?»

«Я праводзіў сына.
На татараў рушыў сёлы
Мой сыноч адзіны.
Вус яшчэ не вырас сыну,
Будзе бітва ўранні.
Сэрца ные: каб не згінуў
Ці Літвы не зганіў.

Смела, сыне мой,
Пры харугве стой!

Дбай пра краю лёс.
А памрэш за край,
Трапіш, сыне, ў рай,
Ты сягнеш нябёс».

Вось яго таварышы,
З бітвы едуць прыяцелі.
«Дзе мой сын, гэі, прыбышы!»
«Сын твой, старац, – першы ў дзеле.

Дзе штандар яго ўзаўецца,
Дзе меч узнясецца,
Кроў татараў рэчкай льецца,
Мостам раць кладзецца».

«Добра, сыне мой,
Б'ешся за край свой,
Славу мне прынёс!
Згінеш – годна жыў,
Хлопча, й заслужыў
Ты сягнуць нябёс».

«Цешся, старац: твайго сына
Слава не загіне.
Курган годнага ліцвіна –
Гарой на раўніне.
Ён не з дзёрну, ён з турбанаў,
Не з каменя – з галоў ханаў,
Не з пяску – з залы татарскай,
З ворагаў спалёных наскіх».

«Спраўна, сыне мой,
Лёг за край ты свой.
Плача пра твой лёс
Край увесь, і я,
Нібы цень твая,
Хутка – да нябёс».

1829

Санет

(Sonet)

Песняй частай чаму для каханка-паэта
Ёсць санет? Пад яе гожай марыцца, можа,
Аб прадмеце для спеву, пра іх падарожжа,
Як блукаюць, абы не сягалася мэта?

Ці ён кажа, ў двубоі нібы, моц атлета,
Моў і цяжкае нешта яму не варожа,
Ці варожыць сабе апантана, нябожа:
Ўдасца верш, шчасце – з гэтай! Не ўдасца – не з гэтай!

Ды ўдаецца заўжды; жывіць шчасце, як манна.
Думкі ж у цеснаце цяжкіх правіл санета
То ўзлятаюць высока, як бруі фантана,
То граняцца брыльянтам у ручцы стылета.

Вось таму і санет мае моц амулета,
Што пад стужкай ля сэрца прыхоўвае панна.

Рэха ў Альпах

(Echo w Alpach)

*У альбом Генрыеты А., якая пераклала
асобныя вершы аўтара на італьянскую*

Горны пастух у зацішнай даліне
Часам на флейце зайграе –
Песня з вятрамі над Альпамі рыне,
І адгукнецца, у той жа хвіліне,
Рэха з далёкага краю.

Ў рэху ж матыў, хоць нібыта знаёмы,
Ласкай такой ажывае,
Быццам анёл да нябеснага дому
Ў высях ляціць паўз альпійскія стромы
І задуменна спявае.

– Рэха? – пастух усклікае. – Такую
Сам я найграў сабе ўцеху?
О, што з таго, што ніхто не пачуе?
Хай толькі зноў, хоць аднойчы, збуджу я
Гэтулькі мілае рэха!

1830, Жэнева

Невядома што, альбо Рамантычнасць¹
(*Niewiadomo co, czyli Romantyczność*)

Двое йшлі ў начы бяззорнай,
Бачаць – хорт паводдаль чорны.

Ці то хорт?

А ці чорт?

І адзін пытаў другога:
«Ты харта прыкмеціў тога?

Ці то хорт?

А ці чорт?»

Тут абодва змоўклі разам,
Рады не дадуць з адказам –

Ці то хорт?

А ці чорт?

Ледзь не млеюць у трывозе,
Ў роў залезшы пры дарозе:

Ці то хорт?

А ці чорт?

Вось дыханне прытаілі,
Ды бліжэе з кожнай хвіляй

Ці то хорт?

А ці чорт?

¹ Паводле аўтарскага каментара, балада напісаная ў суаўтарстве з Ю. Славацкім; назву ж параіў А. Міцкевіч.

Вось ужо ён іх мінае,
Хвост угору выгінае –
Ці то хорт?
А ці чорт?

Вось паўз іх прабег ён далей,
Тыя ўсталі й разважалі –
Ці то хорт?
А ці чорт?

Дзіва! Бег ён, бег, а потым
Знік у мгле за паваротам –
Ці то хорт?
А ці чорт?

Двое ўслед яму глядзелі,
Ажно так і не даўмелі –
Ці то хорт?
А ці чорт?

каля 1832

Стэфану Вітвіцкаму¹

(Do Stefana Witwickiego)

Падзяка за асобнік «Вечароў пілігрыма»

Якой душа брыняе асалодай новай,
Як мудрай з вуснаў мілых натоліцца мовай,
І, нібы дождж у траўні, кроплямі буйнымі,
Да донца прасякае словамі жывымі,
А думкі ў ёй, як кветкі, што нікнуць-звядаюць,
Расой нападзішыся, галоўкі ўздываюць,
Ці, нібы птушаняткі, што, спёкай стамлёныя,
Сядзяць моўчкі, маючы дзюбкі самкнёныя,
Ды, ледзь-ледзь пасвяжэе, адразу трапечуць
Крыльцамі, і горлачкі спрабуюць – шчабечуць,
А мы, як садоўнікі, любуемся гэтак:
Ах, што можа восенню з тых вырастці кветак!

Вось найлепшае маёй душы апісанне!
У момант, калі дух твой, мой любы васпане,
Над кнігай тваёй шчырай узняўся, як каўка,
Я замёр, страпянуўся, ажыўшы для Праўды,

¹ Стэфан Вітвіцкі (1801–1847) – польскі паэт-рамантык украінскай школы, які таварышаваў з А. Э. Адынцом падчас побыту абодвух у канцы 1820-х у Варшаве; з 1832 года – у эміграцыі.

І ў сэрцы сваім знайшоў такую ж ахвоту
На такую ж для мілых землякоў работу.

Гэтак на паляванні, калі без здабычы
Сядзеш, кінуўшы стрэльбу, пахмурны надзвычай,
Гатовы ўжо зганьбіцца перад сваякамі,
Дадому вярнуўшыся з пустымі рукамі,
Але раптам ля вуха пачуў ты свіст кулі,
І выносіць таварыш твой тушу казулі –
Ускочыш на ногі ты, жывы, як ніколі,
Аленя зноў гонячы – шукай ветру ў полі!

Ды ці мне плесці сказы, як сеці вітыя,
Калі ты прамаўляеш, народны віція?
Калі ты служыш Праўдзе, зрываеш пакровы,
Дзяліцца з усімі агнём гэтым гатовы?

О! Падобны да чыстай вадзіцы спакойнай
Разліў мудрасці ў душы тваёй багабойнай!
Як Неба пранізліва з глыбіняў сінее,
Як расцвітаюць думкі – водныя лілеі!

Ганьба таму, хто гэтай найчыстай вадзіцай
У яе паглядзеўшы, не прагне напіцца,
Хто на памяць пра службу Айцу і Айчыне
Не прытуліць тых кветак на сваёй грудзіне!

Час ідалаў у багну нізрынуць паганых!
Сам Дух часу, Дух Божы, як рокат арганны,

Гудзе тысячным хорам, грукоча наўкола:
Даўнюю Цноту – дама́м, а Веру – касце́лам,
Грэшнікаў – на пакуты; гучаць яны чыста
Анёлы, што благаюць да Бога ўрачыста.

Ад радасці плачу я, пачуўшы ў тым хоры
Саліста – найзычнейшы голас, каторы
І Айчыну найшчыра Богам заклінае
І Айца любіць жарсна – усіх заклікае.

1835, Дрэздэн

Вар'ят

(*Warjat*)

*Сыкстусу Ясевічу*¹

Мой мілы Сыкстус! Ты мне ад маленства
Таварышам быў школьным, сябрам, братам,
Таму мяне даводзяць да шаленства
Размовы ўсе, нібы ты стаў вар'ятам.

Бо колісь нас так звалі ўсе наўкола
За снежны вал – ура халодным зімам! –
Калі пад вершы Таса йшла ўся школа
Браць ці адстойваць мур Ерусаліма.

За тое, як мы залатой паперай
І яркім пер'ем аздаблялі кеглі:
«Ахіл, Аякс і Гектар то з Гамера!» –
Казалі і шпурляць шары ў іх беглі.

¹ Сыкстус Ясевіч (?–1867) – аднакашнік А. Э. Адынца па школе базыльянаў у Барунах. Вывучаў фізіку ў Віленскім універсітэце, быў адвакатам, земскім паліцэйскім, вайскоўцам, абшарнікам, з 1855 г. – святаром. У канцы жыцця быў пробашчам касцёла Святога Яна Хрысціцеля ў Камаях.

І красамоўнік, вылезшы з граматык,
Смяўся з нас усіх, да слёз працяты,
А ксёндз-прэфект, прафесар-матэматык
Трос галавой: «Ат, *паэтавар'ята!*»

Што ж, не бяды: вар'ятамі лічылі
Спрадвеку на зямлі нашага брата,
І, хоць цябе на вершах не лавілі,
Учынкі ўсе – так, *паэтавар'ята!*

Спачатку ў войска. Што, адкуль – нясна:
Ад кніжкі раптам скокнуць да булаата,
Каб, што чытаў, зазнаць на скуры ўласнай...
І я тут кляў цябе як паўвар'ята!

Затым у войску: пад агнём карцечы,
Смялей за смелых, з хрысціянскім крэда,
Як апантаны, туркаў гнаў ты ў плечы,
Сябе прыняўшы, мусіць, за Танкрэда.

Калі ж стаміўся гойсаць паладзінам
Ды зноў асеў вясковым Цынцынатам,
Твой полк табе адзнаку даў, адзіным
Такім прызнаўшы рыцарам-вар'ятам.

Затым не ў войску: мог ты па вяртанні
Сваячку ў жонкі ўзяць, з венам багатым,
Ды з сіратой пабраўся, па каханні.
Свет – ды не я – зноў зваў цябе вар'ятам.

Твой дом быў поўны – бачылі ўсе людзі –
Любві, лагоды, лопату дзіцяткі,
І змоўклі прысаромленыя суддзі,
Бо шчасце – гэта больш за грошай кадкі.

Ды шчасце хутка скрала дамавіна.
Як муж ты пахаваў сябе для свету:
Адно доўг бацькі ды грамадзяніна
Табе застаўся на зямліцы гэтай.

Як парабак, служыў дзяржаве й люду,
Абараняць слабых ты меў за свята.
Ці дзіва, што загаманілі ўсюды:
«Вы толькі паглядзіце на вар'ята!»?

Ды Госпаду ты, мусіць, прыглянуўся:
Як у Яго з абранымі вядзецца,
Каб дух твой да Яго мацней гарнуўся,
Адняў ён скарб апошні твайго сэрца.

І дух твой, волі Госпада слухмяны,
За крыж ахвотна ўзяўшыся, крылата
Лунае ў вышыні незацугляны
Пад крыкі: «Экзальтацыя вар'ята!»

Таварыш мой! Калі, як з рэштай свету,
Не развітаўся ты з названым братам,
Малі Айца, каб даў мне ласку гэту –
Зрабіцца гэткім жа, як ты, вар'ятам!

1847

Уладзіславу Сыракомлю¹

(Do Władysława Syrokomli)

Прачытаўшы яго верш «Лірнік вясковы»

Лірнік наш просты, шчыры!

Гук тваёй спеўнай ліры

Чуцен сэрцу народа.

Глянь, як цябе страчаюць

Людзі, здалёк вітаюць –

Рады твайму прыходу!

Ці на рымскай той цытры,

Ці на дудцы няхітрай

Граеш – дзівяцца людзі.

Цуд твая ліра твораць!

Звонка пра ўсё гавораць,

Што было і што будзе!

Што ж, калі хтосьці, можа,

Зганіць гук песні гожай –

Пэўне, хворы ён вухам!

Ведай: цябе пачуюць

І як свайго ўшануюць

Толькі блізкія духам.

¹ Уладзіслаў Сыракомля (сапр. Людвіг Кандратовіч, 1823–1862) – беларускі і польскі паэт, перакладчык, гісторык літаратуры.

Нам усе твае песні –
нібы павевак весні.

Шмат сказаць імі ўмееш!
Праўда і Цнота – тыя
Скарбы іх залатыя,
Што з пяску не насееш.

Лірнік вёсак і сёлаў!
Вышэй сэрца і голаў:
З Неба ліра хай звоне!
Ты не з рос, што знікаюць,
І не з іскраў, што таюць, –
З зор вянок ві на скроні!

1850

Міхалу Канткоўскаму¹
(Do Michała Kątkowskiego)

Не ўсім даецца ўсё, як Міхалу!
Не да ўсялякай усе работы.
Ты ж, як слуп Вольтаў родніць металы,
Амальгамуеш розныя цноты.

Так надзяліла шчодро прырода,
Даўшы *рахункам* табе *падвойным*
Жывасць мазурскай буйнай пароды
Разам з ліцвіна сэрцам спакойным.

Кантралёр з лірай, прыклад касірам,
Максімаў мудрых скарбнік разважны,
Мілы з жанкамі, весялун з намі,
На полі бою – жаўнер адважны.

¹ Міхал Канткоўскі (1805–1880) – выпускнік матэматычнага факультэта Віленскага ўніверсітэта, паэт-гумарыст. Удзельнік паўстання 1830–31 гг., у баях страціў нагу. У пахілым веку асеў у маёнтку Мула пад Смаргонню, дзе напісаў трактат аб аграрнай бухгалтэрыі «Падвойны рахунак для гаспадароў». Яго гумарэску «Дырэктар Амбражэвіч», выдадзеную ў 1853 г. у Вільні маленькім накладам, высокая цаніў А. Э. Адынец.

Раптам – абшарнік! Ты ў сваёй ролі:
Дом ці аптэка – сам, як кабета;
Хімік ля горна, сейбіт на полі
І да ўсяго шчэ – аўтар, паэта!

Быццам вятры ўсе разам падзьмулі –
Кожная справа роўна ўдалася,
Ці ты Фартуну возіш на Муле,
Ці да Парнасу мкнеш на Пегасе.

Як не зайздросціць? Мне асабліва,
Бо я, ў тваю закаханы гавэнду,
Ў празе, як ты, жаць падвойныя нівы,
Ферму казённую ўзяў у арэнду.

Жыў сапраўды я надзеяй дваякай,
Мэтай дваіною: на вольным папасе
Каб у мяне ламавы быў каняка,
І каб я меў дзе лунаць на Пегасе.

Толькі, на жаль, балбатнёй аканома
Стомлены й змучаны, мусіў я ўрэшце
Рушыць далей ад вясковага дома
І адпачынку нат бавіць у месце.

Ўсё гэты здраднік памераў паўмерай,
Ўсё за паўцэнак прадаў пасярэднік,
Выпаслі луг мне зусім афіцэры,
І ад турботаў мой творчы імпэт знік.

Так што не толькі Пегасік мой ясны
Без пачастунку духоўнага сохне,
Конь працавіты ў парожнія яслі
Пысаю ткнецца, зімой, мусіць, здохне.

То ж пра каняку: як цнотаў падвойнасць
Сэрца тваё таксама не месціць,
Не загадае Ашчаднасці Шчодрасць
На ператрымку ўзяць, ды не ездзіць!

Знай бо, што конь той з маім Пегасам
Нібы блізняты Сіямскія, ў звязку;
Першы як здохне, другі тым жа часам
Скокне да Стыкса навек на папаску.

Хай Амбражэвіч, таварыш твой мілы,
Будзе мне сведкам, бо з прыкрасцю тою
Ты не знаёмы: рагочуць заілы
Ў час, як да славы паўзеш пехатою.

1852

[Тамашу Зану¹]

[Do Tomasz Zana]

[З нагоды імянін]

(Урывац)

Мілы Тамашу! Гадоў таму трыццаць
Гучна грывелі твае імяніны!
Божа мой, помню – як горад раіцца:
Дом кожны, як рой у чаканні гасціны.

Фрэнт па Віліі – з рання да пятай –
Лётае, носьбіт заўсёдны навінаў.
«Заўтра, сябры, малако і гарбата!
Ўсіх Ян Чачот запрашае ў сябрыну».

Што ні акенца – чупрына паэта:
Як верабейкі, абселі паддашшы.
Свечкі дымяць – і не дбаюць пра гэта,
Селі ўсе вершы пісаць пра Тамаша.

¹ Тамаш Зан (1796–1851) – паэт, геолаг, грамадскі дзеяч. Адзін з заснавальнікаў таварыства філаматаў, кіраўнік таварыства «прамяністых». Поруч з Я. Чачотам і А. Міцкевічам казаў вялізны ўплыў на станаўленне свайго малодшага таварыша А. Э. Адынца як асобы і літаратара. З 1824 па 1841 г. быў у высылцы па справе філаматаў, жыў у Арэнбургу, а пасля ў Санкт-Пецярбургу. З 1841 года – на радзіме. Магіла Т. Зана знаходзіцца ў Смалянках пад Оршай на каталіцкіх могілках.

Шапку Яжоўскі насунуў на вушы:
Заўтра прамова, складае за печкай.
Шум у Лазінскага, гоман аж глушыць:
Заўтра прагон у «Варэнікаў з грэчкай».

Тут жа ў нас ціша – прымаем Адама.
Ён, задуменны, дыміць каля грубкі.
Подумкі рыфмы шукаю таксама,
Лічачы з Янам сабраныя кубкі.

Галовы цукру белавус Ануфры
Трушчыць, прынёсшы, і – жвавы, нястомны
Пётра рыхтуе і лаўкі, і куфры,
Зручна каб сесці на чымсьці было нам.

Поўнач – і ўсё ўжо гатова да свята,
Дзе ж тут заснеш ты, калі на світанні
Кожнае кола ў галоўнага брата
Збіраецца, каб пачаць віншаванні.

Разам і рушым. О, колькі абліччаў!
Нас аж сем колаў, сем фарбаў вясёлкі!
Прышласць нам ясным святлом таямнічым
Гожа падсвечвае новыя золкі.

Ты быў для ўсіх нас – Сакрат, геній грэцкі,
Толькі ж не меў ён суполкі, як наша,
Бо ззяла ў кожнай душы філарэцкай
Чыстае пробы любоў да Тамаша.

Ты быў агменем, жарынкi з якога
Неслі мы ў сэрцы – для справы і спеву.
Іх берагчы ты прасіў дзеля Бога,
Каб не згасалі ад ветру павеву.

Сэрцы палалі ўрачыстасцю хвілі,
Нас апаноўваў настрой адмысловы,
А вочы твае спакой прамянілі
Ў час, як Яжоўскі казаў свае словы.

Хто не вітаў іх з надзеяю шчырай,
Хто іх трыумфу не верыў на ўздыме,
Ці ж не натхняў нас Адам сваёй лірай,
Каб мы аддана служылі Радзіме?

Кожны з нас радасцю перамянёны
Быў, як любоўю, спакойнай, бы цнота,
Як жа ляцелі мы ўсе, маладзёны,
Вечарам познім на баль да Чачота.

[...]

1852

Рублік Тэсі
(Rubelek Tesi)

Вясна, май – наўкола
Зялёна, вясёла,
Блакітна, прыўкрасна,
Красуецца краскам,
Пяецца салоўкам,
І з тактам, і з толкам
Палі, гай і дрэвы
Вядуць тыя ж спевы.

І вось у садочку,
У дрэў халадочку
Між красак і траваў
Пяе, скача жвава
Маленькая Тэся,
Як птушка па стрэсе.
Бяжыць ды спывае,
Аж сад ажывае,
І спевам, і смехам
Уторыць ёй рэха.

А на ганку, як штورانку,
За турботы і работы
Людзям, ад якіх прыбудзе,
Тата налічае квоты.

І тут Тэся
Ў палітэсе

Бегма да таты:

«Які ты багаты!

І мне дай, хорошы,

Хоць грош, хоць тры грошы!»

«За што ж?» – «Гэй, татуля!..»

«На што ж?» – «Ды на гулі:

На бусы-каралькі,

На розныя штучкі,

На стужкі для лялькі

Аброжак для Жучкі!»

І – хоп, як сарока,

Рубель падхапіла,

Ўсміхнулася міла

І знікла са зроку.

Праз гадзіну бацька чуе –

Садам цішыня качуе.

Не да скокаў, не да спеваў!

Дзе там Тэся?

Ды між дрэваў,

Твар схаваўшы, на суку

Села, рублік у руку

Ўціснула, пакуты ў дзеткі:

Што купіць за скарб за гэткі?

Сукня няньцы? – Нянька мае!
Сукня ляльцы? – А якая?
Белая? – Запэцкаць можа!
Жоўтая? – Цьху! Непрыгожа!
Будзе сукня хай блакітнай,
Каб жа толькі аксамітнай!..
Аksamіт жа шмат каштуе...
Татка больш мо' адшкадуе?
Не, не дасць ён болей... Ды
Татка – гэта паўбяды.
Але мама!.. Дзень не самы...
Сёння Тэся да сняданку
Не найлепш сыграла гамы,
Не агорала чытанку.
Мама скажа ўсё, аднак жа
Тата, хоць і спагадае,
Рублік забярэ ў камору.
Што рабіць? Дзяўчо не знае,
Рады даць не можа гору.
«Я нічога не куплю!
Схованку знайду рублю.
Ды якую? Анця кажа,
Што магчымая пакража.
Рублік пакладу ля вушка.
Ды ці добры схоў – падушка?
Раптам з ложка знясуць Тэсю?
Ах! Прачнуся ўночы ў лесе!

Ах!» – І слёзкі паліліся:
«Ах, рубель, з вачэй каціся!
Праз цябе мой лёс пракляты!
Прэч адсюль! Ідзі да таты».

Хоча скочыць – штось трымае,
У галоўцы вэрхал мае
І ў душы не мае згоды:
«Як аддам, больш не забраць!
Не схаваць, а страціць – шкода,
Лепш было зусім не браць!
Не рубель, а насланне!...»

Ў гэты міг яе Анёл,
Думак, цнотаў Абаронца,
Грукнуў ёй у сэрца донца,
Шэпча ціха: «Ідзі да мамы!
Ў матцы радцу маюць дзеці.
У гаротны момант самы
Бог табе праз маму свеціць».

Тэся, хоць і не пазнала
Голаса свайго Анёла,
Зарумянілася: стала
Зноў спакойнай і вясёлай.
І да мамы!..

Каля брамы
Мама з нейкаю бядачкай,

У кабеткі гэтай – дзеткі:
Просіць надзяліць падачкай.
Іх чацвёрта; першы – хворы,
Трое пухнуць аж без хлеба...
Ў Тэсі сэрца гучна б'ецца:
«Рублік мне аддаць ім трэба!»

Мама з цётчаккай убогай
І Анёл той самай хвілі
У імя Нябёс і Бога
Тэсю хорам блаславілі.
Даў Анёл ёй Абаронца
Важны ўрок жыцця дазвання:
Шчасце – не ў майне бясконцым,
Шчасце – ў мудрым карыстанні.

1854

[Юзафу Кавальскаму¹]

([Do Józefa Kowalskiego])

[З нагоды юбілею]

Вось майстра ў кожным занятку,
Што мае ў іх без вынятку
За мэту спаўненне доўга.
Творца, што душаў сягае,
Стратэг, што перамагае,
Лекар, жыве які доўга.

Але ці толькі адзінай
Тлумачыцца медыцынай,
Што Бог даў жыцця, ласкавы?
Хіба ж не далі збавення
Тысячы блаславенняў?
Табе іх прынеслі справы!

¹ Юзаф Кавальскі (1785–1861) – доктар медыцыны (1809); павятовы лекар у Коўне (1809 – пачатак 1830-х). Муж Караліны Кавальскай (1793–1855), каханкі А. Міцкевіча у час побыту таго ў Коўне. Быў лекарам А. Міцкевіча. А. Э. Адынец падтрымліваў сяброўства з Кавальскімі пасля высылкі А. Міцкевіча з радзімы ў 1824 г.

Ды менш я скажу пра гэта:
Ты спраўны лекар-паэта,
Але ж і сціплы таксама.
Ды тут прагучаць павінна:
Цябе не забудзе айчына,
Бо ты ўратаваў Адама!

Калі ад болю й маркоты
Ён смерці ўбачыў вароты,
Вылекаваў яго ты –
Бог спрыяў гэтаму святу.
Ты смерці закрыў дарогу,
Вітаў яго ля парогу,
Дом свой адкрыўшы, як брату.

Я сто разоў чуў і бачыў,
Як ён цябе згадваў, дзячыў
Словам зычлівым, прачулым.
Хай паміж явай і снамі
Злучыць яго сёння з намі
Гэты ўспамін аб мінулым.

1859

Віт Ствош каля ганебнага слупа
(*Wit Stwosz u pręgiarza*)

*Вінцэнтэ Полю*¹

Нібыта Ствош, відзежай апантаны,
(Як сам ты пішаш) бачыў дух прарочы,
З агнём і крыжам, у абліччы панны,
Што волі даў да славы й болю крочыць –

Так і к табе, пясняр яго, ўсё бліжай
Бляск славы і выпрабаванне крыжа.
І ты ў выпрабаванні тым суворым
Трывай, каб для астатніх быць узорам:

«Бо толькі той свой крыж уздыме годна,
Любоў зацепліць хто ў душы халоднай»².

¹ Вінцэнт Поль (*псеўд.* Януш Навіна, 1807–1872) – польскі паэт і географ, удзельнік паўстання 1830–1831 гг. Аўтар паэмы «В. Ствош». В. Ствош (1448–1533) – выбітны нямецкі мастак і скульптар эпохі позняй готыкі з Нюрнберга, стваральнік алтара Мар’яцкага касцёла ў Кракаве (1477–1496). Яго жыццяпіс натхняў польскіх паэтаў-рамантыкаў. Пасля несправядлівай сітуацыі, у якую трапіў В. Поль, А. Э. Адынец падтрымаў сябра паэмай, звярнуўшыся да таго ж вобразу.

² Вольная цытата з паэмы В. Поля «В. Ствош».

Хай нават брат падступна стане катам,
Ён з катам нават будзе, нібы з братам.
На гэтым свеце бодем сцяты, скуты,
На тым – суд Божы сплаціць за пакуты.

А суд братоў вянчае лаўрам скроні...
Прымі ж мой пераказ Нюрнбергскіх хронік.

Нюрнберг: рынак, гоман, свята,
Тлум пытае дзелавіта:
«Што там?» – «Вяжуць Ствоша Віта
Путамі да слупа ката».

«Што ўчыніў? Разьбяр – і ліха?
Ён, руплівы і ласкавы,
Што шчыруе самавіта
Дзеля Божай, нашай славы?»

«Зраднік веры і народу!
Горшы вылюдак за Юду!
Ён з нячыстым склаў угоду,
Блюзніць Богу, псоціць люду!»

«Доказы?» –
«Бурмістру, пане,
Ў доказах няма патрэбы.
У імя Народа й Неба
Я здзяйсню пакаранне».

Гэтак гаварыў басоце
Хлопец з відам самавітым –
Той, хто па сваёй ахвоце
Катаваць прыйшоў наймітам.

Вучань Ствоша, ён нядаўна
Для красы – не грошай кайстры –
Рамяство засвойваў спраўна,
Марыў стацца роўняй майстру.

Недасяжны ўсяму злomu,
Жывучы адной разбою,
Рукі цалаваў старому,
А цяпер – слуга разбою.

Што ж цяпер яго штурхае
З братам так рабіць, са Ствошам?
Хіба Госпад адгадае
На сваім судзе апошнім.

А Віт Ствош ужо пры слупе,
Ў абцугах маўклівай зграі,
Што хлусню люблюю купіць,
Праўдзе што не спагадае.

І ўсе тыя, што апекі
Ствошавай раней благалі,
Шэпчуць: «Лёс жа ў недарэкі!» –
Адышоўшыся падалей.

Праз паклёп пад ганьбы палю
Трапіў Ствош – ды не здаецца:
На душы не мае жалю,
Не трымае злосці ў сэрцы.

Ведае разьбяр: бязвінны
Перад вінаваўцаў зграяй,
Ды шукае ўсё ж прычыны:
«Можа, Бог мяне карае?»

І калі натоўп злацешны
Сустракае выйсце ката,
Богу прызнаецца: «Грэшны!» –
Прабачае супастатаў.

Ды глядзіць – а кат знаёмы!
Кат жалеза награве
На кляймо. І ў майстра ўмомант
Слёз рака з вачэй спывае.

«Як? Не можа быць, Карнэлій!
Бачу, хочаш быць мне катам,
Ты, чый прывітаў я геній,
Хто ў мастацтве стаў мне братам!

Мне шкада цябе, мой хлопчык,
Бо калі ў сляпой аблудзе
Робіш гэта, цемра ночы
Назаўжды з табою будзе.

Як міне запамарока,
Грэх свой абліеш слязамі,
Ды назад не зробіш кроку
І не змыеш гэтай плямы.

А калі ты робиш гэта,
Зайздрасць бо, як шашаль, точыць,
Хоць кляймі палову свету –
Мастаком не станеш, хлопча.

Бо любоў – адно багацце,
Талент – інструмент стварэння.
Дзе няма любові, браце,
Там не будзе і натхнення!»

1862

Залатая рыбка (*Złota rybka*)

*Яну Захар'ясевічу¹, у перайманне
ягонай песенькі з тою ж назваю*

Мкнецца рыбка, ззяе
Залатой луской,
А юнак збірае
Кветкі над ракой.

«Стой, – ён кажа, – рыбка,
Рыбка, пачакай!
Не знікай так шыбка,
Наглядзецца дай!»

А яна йму тут жа:
«Калі гэтак, моў,
Заглядзеўся дужа –
Дык нясі дамоў».

Хлопец замарудзіў,
Галаву скрабе:
«Гэта як жа будзе? –
Кажа ён сабе, –

¹ Ян Захар'ясевіч (псеўд. Мацей Ломжа, 1823–1906) – польскі пісьменнік і журналіст армянскага паходжання.

З ёй сядзі сам-насам,
Не адводзь вачэй –
А ў рацэ тым часам
Колькі іх яшчэ!..»

Разважаў нямала,
Часу выйшла досць,
Ажно разабрала
Ўрэшце рыбку злосць.

Раз – ды й нечакана
Шаснула на дно.
«Тое бабнік, панны!
Хітрыкі адно!»

1870

Адказ Дэатыме¹
(*Odpowiedź Deotymie*)

*[На прапанову напісаць
«Успаміны пра мінулае»]*

Ёсць слова-магута, што разам з загадам
Дасць моц яго споўніць. І гэткая ўлада
У слова маёй Дэатымы!
Ды сонца, хай свеціць заўсёды, як летам,
Няроўна пануе над намі і светам:
Не грэе ў халодныя зімы.

А толькі і мае нябеснай даброты,
Што хмарам свінцовым надаць пазалоты
І морак рассяць вясёлкай.
Так Божая ласка з цябе прамяніцца.
За гэтую ласку, пяснярка-сястрыца,
Брат дзячыць пры вечнасці золкай.

¹ Лушчэўская Ядвіга (псеўд: Дэатыма, 1834–1908) – польская літаратарка эпохі позняга рамантызму, імправізатарка. У канцы XIX ст. – гаспадыня літаратурнага салона ў Варшаве, у якім атачыла Адынца пашанай і нават культам як сябра А. Міцкевіча. Поўная назва кнігі мемуараў А. Э. Адынца – «Успаміны пра мінулае, расказаныя Дэатыме».

Ды марна! Бо людзі – не з’явы прыроды,
Вясна не кране чалавечай пароды,
Не здзьмухае зморшчынак з твару.
Як нават імпэту нам хопіць – ці ж лёс нам
Не скажа: не варта раўняцца нябёсам,
Ці ж крылаў не спаліць Ікару?

Хто ж бачыў, якое шле неба праменне,
Калі на паэта сыходзіць натхненне,
На генія сыплюцца зоры?
Ці хто з нас заўважыў, што песня – як сонца,
Ўстае над зямлёю і свеціць бясконца,
Вядзе нас у радасці й горы?

Пястунка натхнення! Ў тваіх толькі сілах
Спасцігнуць, як талент пульсуе па жылах,
А ты – анігадкі таксама.
І раз у цябе гэтых фарбаў бракуе,
То хто ж я такі тут? Стварыць ці змагу я
Партрэт паэтычны Адама?

Няхай быў я сведкам світанку-ўзыходу
Адамавай песні і, з рэштай народу,
Ёй цешыўся, ўсцяж яе шырыў –
Заслуга мая тут (чаго не хаваю,
І што ў другі раз да цябе адчуваю) –
Самога любіў яго шчыра.

І вось у душы, як у сонцам сагрэтай
Зямлі, успамінаў растуць самацветы,
Дым часу расейвае вецер.
І вяне, і сохне дзядоўнік жалобы...
Твой голас адзіны даць рады тут мог бы,
Дух выклікаўшы з тагасвецця.

Бо наймаладзейшай з вялікай плеяды
Ёсць ты – спадкаеміца іхнай армады
З дэвізам і сцягам тым самым.
Цыкл песняў пачаты – яго ты завершыш:
У сэрцы маім ты і справай, і вершам –
Як брат і сястрыца з Адамам.

Як ён мне калісьці ў запале юначым
Паэзію свету даў моцы пабачыць
Праз братнюю дружбу й апеку,
Так сёння, калі ўжо відаць мне магілу,
Ты мне падарыла падобную сілу –
Апошнюю шчырую ўцеху.

І, як ветэран медалі, крыж за крыжам,
І кулі, што з ранаў, на ніць адну ніжа,
Каб на алтары іх павесіць,
Як скажаш – паглядзім: ці, раб тваёй волі,
Я здолею ў прыску ўспаміны паволі
Як вугаль, раздзьмуць і ўваскрэсіць.

Раздзьмуўшы вуголле, сягну сваіх мэтаў.
Калі ты пачуеш хор згаслых паэтаў,
Нібы яны зараз між намі,
Я ўспыхну, нібыта газніца прад сконам,
Шчаслівы служыць вам і мець сваім конам
З табой быць і з імі братамі.

1880

Юзафу Богдану Залескаму¹
(*Do Józefa Bohdana Zaleskiego*)

На васьмідзесяцігадовы юбілей

Богдане мой! Васьмідзесяцігоддзе
Тваё святкуе сёння ўся айчына,
Бязмерна бо шануецца ў народзе
Твой чын Паэта і Грамадзяніна.
І ад мяне прымі паклон на свята,
Апошняга з жывых паэта-брата.

Ты першы, сцежкай ідучы Адама,
Баяна ліру ад вячыстай плесні
Адцёр і пранікнёна ды аддана
Закляў нас нотай украінскай песні,
І водар стэпу ад Дняпра да Віслы
Пагнаў адчай наш, затхлы і пракіслы.

¹ Залескі Юзаф Богдан (1802–1886) – паэт, заснавальнік украінскай школы польскага рамантызму. А. Э. Адынец і Б. Залескі пасябравалі ў Варшаве, у 1820-х. Пасля паўстання 1830–1831 гг. Б. Залескі да канца жыцця жыў у Францыі. Гэты верш – частка цэлага вянка віншавальнага адрасу, цэнтральнай часткай якога былі подпісы 126 маладых польскіх шляхціцак, сабраных А. Э. Адынцом для юбіляра.

Паклон табе за тое чараўніцтва,
Якое ты здзяйсняў прарочай лірай;
Натхнення жыццядайною крыніцай
Быў верш твой для народа, песняй шчырай.
Яе і сёння нам чуваць, і рэха
Яе для нас – надзея, вера, ўцеха.

Так! Верым мы, што Госпад не падмане,
Што праз цябе сам Дух Святы вяшчае.
Здзяйснення час прадбачыць мы не ў стане,
Ды шчасны той, хто вестку гэту мае:
Няхай ён скуты абцугамі лёсу,
Вясёлкі бляск дашлюць яму нябёсы.

Паклон табе і ад імя спачылых
Братоў, якія – юнымі – зазналі
Агонь, каторым спеў твой поўніў жылы.
Яны цябе як брата шанавалі,
А ты, захоплены іх захапленнем,
За новых спеваў падступаў з натхненнем.

Мой Богдан, ведаю цябе! У час той,
Калі народ табе шле віншаванні,
Ты думаеш пра іх і ў думках часта
Падлічваеш магілы на выгнанні.
Таму, я веру, будзе табе мілы
Апошні голас сябра не з магілы.

Лёс жорсткі: паасобку паўстагоддзя,
Ды сэрцы разлучыць нішто не можа.
Мы й сёння, як у маладосці, ў згодзе,
Таму пайду я смела на суд Божы.
Ды, перш як станем перад Трыадзіным,
Цябе вітаю спевам лебядзіным.

1882

Мой плашч

(Mój płaszcz)

Плашч мой вам смешны – усё недарэчы:
Колер яскравы, а фасон – старэчы.
«Ты пацямніў бы, перашыў па модзе...»
Вось мой адказ вам: не хачу – дыў годзе!
Ты ж, сябар мілы, знаешся на модах,
Свой плашч не раз ты апяваў у одах.
Як свой гішпанскі нахіну на спіну,
Ты «паэтычнай» дражніш маю «міну».
Што ў ім такога? Што за шмата гэта?
Раскажу. Слухай слуханнем паэта,
Вер сваёй верай і сачы вачыма:
Пыл святых земляў з шатаў пілігрыма,
У бляску сонца стросшы, можна чыстым,
Светлым анёлам бачыць прамяністым.

Помніш дыван той, чарнакніжка чары?
Ім у раскошы ўсходняй нашай мары
Юныя мыслі, як дзіця калыскай,
Несла-люляла да зямлі няблізкай.

Помніш люстэрка з той чароўнай казкі?
Толькі зазнаеш жар мілоснай ласкі,
Нібы ў празрыстай возера вадзіцы
Мілая постаць мкнецца ў ім з'явіцца.

Тое ж – плашч гэты. Ён для майго сэрца
Мае моц разам люстра і каберца.
Як пагляджу я – форму тых прымае,
Без каго побач сэнс жыццё не мае.
Як апрану я – апранаха тая
Мыслі па свеце тут жа размятае.

Што ты, паэце? Вачам няма веры?
Толькі ўяві на юным афіцэры
Зброю старую дзеда-генерала.
Шаль, што каханку панна даравала.
Ім на чужыне плячо перавяжа.
Толькі ўяві. Ну? Розум што падкажа?
Сэрцы палаюць! А як жа іначай?
Гэты – каханку, гэты – бітву бачыць.

«А плашч?» – спытаеш. Скарб мой – шмата гэта!
Хутаў ён грудзі слаўнага паэта,
Грудзі гарэлі, як хмыз на Сінаі,
У якім Боства з жару вырастае.

У ім блукаў ён роднай стараною,
Сны, вершы, думкі ў ім дзяліў са мною.
Я плашчык гэты лічыў плашчаніцай,
Словы натхнення слухаючы ніцма.
Ён сам урэшце за міг да разлукі
З братнім цалункам плашч узяў у рукі
І мае плечы ахінуў ім чула.
Так! Жэст Адама нутро тваё ўчула!

...Любіш яго ты!..

Помню дзень той ясна.

Везлі Адама ад нас на расстанне.

Варта чакае, воз гатовы ўчасна,

Я, ты, ён: помню наша развітанне.

Гордае сэрца рэжуць смутку лёзы;

Бачыць – мы плачам, і сам ліе слёзы.

Парыў ахвярны, словы твае ў плачы

Помніць, як пацер, і ўсё табе дзячыць.

Ах! Ён загадка! Згадай душу тую,

Вір той. Ён цягне – у цемру густую,

Згадай смутак той, што струменіць з вока –

Вока, якое свідруе глыбока.

Тоне ў табе, як перліна марская,

Ці метэорам гарыць, не згасае.

Цёмнае вока між намі іскрыцца –

І бачым наскрозь усе таямніцы.

Ты душу яго адчуваў праз цела.

Ах! Помніш як мне з ім ехаць карцела!..

Ён быў усім мне!..

Сон не памыляўся.

Часта ў маленстве была мне відзежа.

Чорны, высокі чалавек з'яўляўся.

Вочы – нажамі: позірк сэрца рэжа.

Шкоды мае ўсе чорны наскрозь бачыў,

Я ўночы горка слязьмі заліваўся,
Сказаць баяўся, не мог патлумачыць:
Чалавек чорны на мяне злаваўся.
Былі ўдзень са мной модлы і навука,
Мне даваў шанец чалавек за гэта.
«Гэткі занятак – карысная штука, –
Чуў ува сне я. – Прадбачу паэта».
Знаю: аблуда сны. Вер толькі Богу.
Ды бяда душы, як зблудзіць уночы.
Я чалавека таго ўсю дарогу
Шукаў. Ці верыш? У Адама вочы
Гэткая ж цемра. Ці ён? Я не знаю.
Тайнаў жыццёвых я не адгадаю.
Веру – і ўсё тут. Бо што тады значыў
Страх мой святоўны, як Адама ўбачыў?
Славы ягонаі быў світанак толькі.
У маіх думках – мазуркі ды полькі.
У коле братнім сядзелі цудоўна.
Ён далучыўся – толькі прыбыў з Коўна.

Я помню хвілю нашае сустрэчы.
Духа Святога Спасланне. Пад вечар.
Раніцай з верай хлопчыка, без руху
Стаяў скрушліва я ў касцельным тлуме.
Шчыра маліўся, каб у Святым Духу
Агонь натхнення сышоў у душу мне.

Я быў пачуты. Грэх, няма сумнення,
Гэтым хваліцца. Ды Адама вочы
З-пад павек сумных чорнага са снення,
З модлаў ютрані мне явілі ўночы.
Позірк ягоны хваляю дрыготкі
У кожнай жылцы маёй адгукнуўся.
Я адвёў вочы – ды лядзяш зіхоткі
У маім сэрцы нібы варухнуўся.
Ён сказаў нешта. Я не даў адказу.
Думкі мае ўсе замоўклі адразу
Як жаўраначкі зрасліся з раллёю,
Бо цень арліны бачаць над зямлёю.

Доўга было так. Таварышы нашы
Жарты рабілі з майго замяшання!
Пры яго вокнах, як жаўрук на пашы,
Зліўшыся з брукам, стаяў да змяркання.
Ён жа быў мілы: вітаў мяне першы,
Ветла пытаўся, як справы, як вершы.
Я чуў прыязнасць, але ўсё вагаўся.
Хоць мне казалі: і я падабаўся.
Ён падбадзёрыў – і лягла пячатка.
Я існаванне пачаў ад пачатку.

Шостага марца – о, хто б ведаў даты,
Што адзначацьме ўсё жыццё, як святы? –
Ужо цямнела. Ён адзін быў дома.
«Не замінаю?» (Сядзеў над «Дзядамі»,

Паэма была не знанай нікому).
Я сеў, а ён быў бялейшы ад здані.
Яго асвятляў адно агонь з печы,
Ён жар варушыў адсутна ў цямрэчы.
Выйсці я хацеў – ён кіўнуў: застанься.
Не было ў свеце свяцейшага твару.
Тонкая постаць, вакол цені танчаць –
Я ўяўляў: духі, прагныя пажару.
Так мы сядзелі. Моўча і сутонне.
Раптам ён рукой мне ўстрапаў валоссе:
«Праўда сумаваць ты па мне, Антоне,
Будзеш?» Сумневаў больш не засталося,
Што да прычыны распачы юначай.
«Мала хто з нашых так па мне заплача,
Як ты». Больш слухаць не было мне змогі.
Яму на грудзі – не трымалі ногі –
Я ўпаў з цалункам братняга адзінства.

І цуд адбыўся. Я змяніўся цалкам.
Мы сталі роўняй, што сябры з дзяцінства.
Размовы ночы мы канчалі ранкам,
З ім адным быў я шчасным і свабодным,
Ззнаў уздымы і натхнення хвалі.
Ліру засвойваў, быць каб сябрам годным,
Яго падказкі крылы мне давалі.

Пятнаццаць вёснаў – то жыцця ўзыходы.
Нашы памкненні – як малыя дзеці

На ганку дома. Перад імі сходы,
Страшна спусціцца – а там сад і квецень.

Ён – брат старэйшы – быў мне ў садзе водам,
Красак вясных мне ён слаў кілімы,
Бачыў, як прагна я ўдыхаю водар...
Поўныя шчасця ў садзе тым былі мы.
Сумнай усмешкай твар яго свяціўся:
Ведаў, што будзе з кветкамі і з намі.
Мяне ж бярог ён, каб не абудзіўся,
Каб напіўся пахамі і снамі.

Маё юнацтва пад яго аховай
Было кароткай ноччу месяцовай,
Той, у раскошы Ковенскай даліны.
На небе зоры гналі вон чарноцце.
Муроґ духмяны, пошчак салаўіны,
Ручай струменіць воддаль у чароце.
Па краі прорвы, дзе гушчар сцяною,
Я йшоў без страху, ён бо йшоў са мною...

[1884¹]

¹ Верш датаваны паводле года выхаду кнігі «Успаміны пра мінулае...». Сцверджанне аўтара, нібы гэта ўрыўкі з паэмы, напісанай у пачатку 1830-х у Дрэздэне з прысвячэннем Антону Гарэцкаму, праўдападобна, ёсць містыфікацыяй.

ЗА СУПАКОЙ

(Czas leci niewstrzymany!..)

Час ляціць безупынны! Людзі, што нядаўна
На каленкі дзяцінства нашае садзілі
І гісторыяй продкаў ці казкай забаўнай
Дух пяснярскі, адданасць Айчыне будзілі,
Дзе ўсе? Зніклі са свету! Змарнелі ды ўмерлі
Ці гібеюць, і скруха стаіць ім у горле,
І, як рэшткі крушэння мкне хваля сівая,
Каб затапіць назаўжды – у бяздонным моры,
Вечнасць, што ўсё бліжэе, ўсіх іх пахавае.

На смерць ксяндза Станіслава Парчэўскага¹
(*Na śmierć x. Stanisława Parczewskiego*)

(*памерлага ў Рыме ў траўні 1830 года*)

I.

Ці ж так даўно, о дарагі мой дружа,
З табой блукаў я Тыбра берагамі,
Такі ж, як сам ты, малады і дужы?
І маладзік тады свяціў над намі,
Гулялі мы без мэты на прасторы.
А ноч была... Куды ні кінеш вокам,
У небе ясным зіхацелі зоры.
Калі б не крокі нашы – ціш навокал.

Было нам цёпла ад размоваў чухлых
На цвінтары, дзе Цэсція калюмна,
Ад згадак аб радзіме, днях мінулых
Было на вуснах шчырым словам тлумна.

¹ Станіслаў Парчэўскі (1803-1830) – святар, выпускнік Віленскага ўніверсітэта, магістр тэалогіі (1825), літаратар, сябар А. Міцкевіча і А. Э. Адынца, ураджэнец Мсціслаўшчыны. Пахаваны ў Рыме ў польскім касцёле св. Станіслава, Біскупы і Пакутніка (Roma, via delle Botteghe, 15).

Ты, помню, паглядзеў на надмагіллі,
Каля якіх праходзілі мы міма.
Не аднаго яны сабой накрылі
З краёў чужых, далёкіх пілігрыма.
І так сказаў: «Няшчасныя! Тут кожны,
Як мы, тужыў па доме і па родных
І меў таго, хто колькі было можна
Чакаў, але не прычакаў гаротных.
Як ім было журботна перад сконам
Без развітання і без блашавення!
Ніхто не сведчыў іх апошніх стогнаў,
Не сцішыў болю, не суняў цярпення.
Ніхто не плакацьме над іх магілай!
І мы, чужыя, не па іх у смутку.
А нам што прадпісана Вышняй сілай?
Літва далёка – ці пабачым хутка?
Прысніў я ўчора, як сябрук сканалы
Вёў да дзвярэй мяне, у цемру гмаху.
Я маці бачыў у слязах ды страху:
Спыніць мяне хацела – не ўтрымала».

Ах, бесклапотнасць той шчаслівай хвілі!
Са смехам, помню, я той сон тлумачыў.
І той жа месяц ветахам пабачыў
Мяне ў малітве на тваёй магіле.

II.

Як адгадаць Тваю, о Божа, волю?

Шляхі Твайго спасцігнуць прызначэння,

Раз Ты такую здольным судзіш долю,

Раз геніі высокага натхнення,

Цвет свету вышняга, у нашым ніжнім свеце

Пялёсткі сыплюць долу ў самым цвеце?

Я ведаў, што душа ў яго бруіла

Любоўю да Айчыны, Бога, Цноты.

Я верыў, што нічога б не спыніла

Яго ўяўлення дзёрзкага палёты.

Я бачыў веды скарб ягонай – вынік

Бесперастаннай разумовай працы.

На жаль, адно ў сяброўскім успаміне

Той веды слава мусіць заставацца.

Яшчэ б крыху – і ўсе свае памкненні

Зрабіўшы чынам, ты б вярнуў Айчыне.

Яшчэ б крыху – і зналі б пакаленні

Імя тваё, Радзімы годны сыне!

Пры алтары ты ўжо стаяў гатовы

Ў Пакоры альбе, стуле Пасвячэння,

Як Пётр Скарга, о залатасловы,

Народ любоўна клікаць да збавення.

Паходню думкі смелай і свабоднай

Трымаў ты над мінуўшчынай народнай,

Аддаючыся творчасці кіпучай,
Гісторыю што зробіць неўміручай!
Служыць Айчыне рыхтаваў ты сэрца,
Але іначай вырашыла Неба.
Што ж па табе нам сёння застаецца?
Хіба што прыклад, паміраць як трэба.

III.

Я помню скон ягоны – поўнач блізка,
Навокал землякоў нас шмат стаяла,
І каганец між ценяў нашых бліскаў,
І хвораму святло на твар спадала.
Ён быў спакойны: ведаў – памірае.
Дыханне пакідае персь слабую,
А ён усіх спакойна сузірае
І вусны скласці ўсмішкаю спрабуе.
І кажа нам, журбой і жалем скутым:
«Не плачце! Горка мне было пад сонцам!
Благайце ў Бога крэс маім пакутам.
Раней – пазней... І вам не жыць бясконца.
Шкада мне паміраць, ды – не баюся.
Я гэтак прагнуў шчасця, гучнай славы...
Са светам я бяслаўны расстаюся,
І следу не пакінуць мае справы!

Бог бачыў мой намер і рухаў мною:
Я так хацеў служыць Яму й Радзіме!
Хай кожны з вас перад маёй труною
Прашэпча польскі пацер хоць адзіны».

Далей ужо запанавала ціша,
І слёзы ён з вачэй паліў ракою.
На развітанне нам махнуў рукою
І замаўчаў, не меў бо сілаў лішак.

Ён адварнуўся і самкнуў павекі,
Было відаць, аднак, што вусны ў руху,
Ён прысягаў, згасаючы навекі,
Айцу, і Сыну, і Святому Духу.

Мы пашанотна адышлі ад ложа.
Прабілі поўнач гарадскія вежы,
Мы чуем подых сцішаны і – Божа! –
Бяжым, а ён навечна вочы змежыў.

Ці то малітва сцішыла так мукі,
Ці літавала смерць яго сівая –
Ляжаў спакойна, мірна склаўшы рукі,
Нібы заснуў ён і ўва сне крыяе.

Ах, цяжкая ўрачыстасць тае ночы!
У знак пашаны чолы мы схілілі,
Яму павязкай затулілі вочы
І аднаго пакінулі на хвілю.

Зямляк! У сэрцы рымлянаў сталіцы
Знайдзі касцёл Святога Станіслава
І польскай пахавальнае капліцы
Не абміні дзеля пабожнай справы.

Знайдзі яго надгробак. На каменні
Імя там. Пліты склепа хай сырыя –
На іх з пашанай апусці калені
І тройчы адчытай «Вітай, Марыя».

1830, Рым

На смерць Стэфана Гарчынскага¹

(Na śmierć Stefana Garczyńskiego)

Плакаць або цешыцца – разам з табой, верна,
Што дух твой, які быў тут анёл у выгнанні,
І ўсім пакутам людскім спагадаў бязмерна,
Нарэшце ў вырай зляцеў? Хіба ў прадчуванні,
Што будзе кароткім твой шлях, ты трызніў служэннем,
Славу народу паяў, нібы салавей ты.

Не скарбы й лаўры збіраў, а святым агменем
Гарэў на ахвярным слупе новага Крывейты.

Рыцар, прарок, патрыёт – тры твае натуры,
Самацветы, што ззяюць у адной аправе.
Адным верш – асалода, для цябе ж – тартуры.
І не страх суда свету, не мроі аб славе
Рухалі сэрцам тваім. Ты ведаў кошт дару,
З вышыняў спасланага. Знайшоў яму ўжытак,
Не змантачыў яго ўвесь, каб, нібы ахвяру,
Аддаць на карысць людзям. Ты ведаў: кажы так,

¹ Стэфан Гарчынскі (1805–1833) – польскі паэт-рамантык, удзельнік паўстання 1830–1831 гг. Паводле «Успамінаў з мінулага...», памёр у эміграцыі ад сухотаў, на руках у А. Міцкевіча, які выдаў ягоны пасмяротны зборнік вершаў.

Як робіш. Словы й справа – такім толькі чынам
Ты сягаў ладу паміж духам і натхненнем.
Праца для Праўды была адным Магчымым.
Ахвяра – адным шчасцем. Крыж – адным збавеннем.

Адзіны твой грэх – зашмат спаганяў з сябе ты,
Завысока імкнуўся, руплівец пакутны.
Прагнуў стаць дасканалым. Насіў цяжар гэты,
Думаючы: «Я змагу, як Усемагутны».
Думаючы: «Бог мне даў моцы такой, нібы
Тры чалавекі ўва мне, а таму – да дзеі!
Час здабываць, не чакаць!» Калі ў гэтым схібіў,
Ты адплаціў дашчэнтну за ўсё, дабрадзею!
Бог мукі твае хіба сведчыў і прабачыў.
Да ложа смерці твайго тады прыйшлі двое.
Каб, бы ў рухомым люстры, у іх ты пабачыў,
Тое, што сэрца тваё заліло журбою.

Геній хрысціянства, з ім – Святасць анёльская,
Абое цябе ўсёю душою любілі,
Абое з вачэй лілі слёзы сяброўскія,
Стаўшы апорай табе ў апошнія хвілі.
І запарукай шчасця! Блаславёны двойчы
Таварыш людзей гэтых! Айцец Літасцівы,
У іх забраўшы цябе, наўрад ці захоча
Даручыць духам горшым з уласнае нівы.

Таварыш мой! Браце, любоўю сагрэты!
Даруй: не па табе, а па сабе плачу.
Стрэўся з табой і з імі на свеце я гэтым,
Ды ўжо ні цябе, ні іх, ніколі не ўбачу.

1833

[Эпітафія Ваўжынецу Путкамеру¹]

[Nagrobek Wawrzyńcowi Puttkamerowi]

На Віленскіх евангельскіх могілках

Стой, міначка! Стаіш бо, дзе мужа магіла,
Што скарыў прыжыццёва пік нашага веку,
Чыё сэрца аб Цноце і Праўдзе маліла,
Чыя самая сутва ахвярна служыла
Чалавечаму ў Богу, Божаму – ў Чалавеку.

1850

¹ Ваўжынец Путкамер (1794–1850) – польскі шляхціц прускага паходжання, маршалак Лідскага павета. Вучыўся на фізіка-матэматычным аддзяленні Віленскага ўніверсітэта (1810–1812), кандыдат філасофіі. Муж Марылі Верашчакі-Путкамер (1799–1863), каханай А. Міцкевіча. А. Э. Адынец падтрымліваў сяброўства з Путкамерамі пасля высылкі А. Міцкевіча з радзімы ў 1824 г. Магіла В. Путкамера з эпітафіяй А. Э. Адынца не захавалася: евангельскія могілкі ў Вільні знішчылі за савецкім часам.

[Эпітафія Адольфу Янушкевічу]

[Nagrobek Adolfowi Januszkiewiczowi]

На помніку ў Дзягільне¹

Богу духам і думкай, учынкамі й снамі
Не бывала вярнейшых раней паміж намі.
Сын адданы Касцёлу, Радзіме і продкам.
Мінача! Спыніўшыся над гэтым надгробкам,
Для сябе ты вымольвай падобнай лагоды
Так любіць, служыць, верыць і зносіць нягоды.

1857

¹ Адольф Янушкевіч (1803–1857) – польскі паэт беларускага паходжання, філарэт, удзельнік паўстання 1830–1831 гг., за што быў пакараны ў 1832 г. смерцю з заменай на высылку ў Сібір. За год да смерці вярнуўся на радзіму цяжка хворы на сухоты. Пахаваны ў родавым маёнтку Дзягільна пад Койданава. У 2013 г. надмагільны камень А. Янушкевіча з эпітафіяй А. Э. Адынца быў адноўлены скульптарам Ваяр’янам Янушкевічам.

Эпітафія Яну Чачоту
(*Nagrobek Janowi Czeczottowi*)

На помніку ў Ротніцы¹

Сваю маладосць ён аддаў для навукі і Цноты,
За век свой ён зведаў і холад, і змрок сутарэння.
Спагада да бліжніх – вось існасць ягонай істоты,
Цяжкое жыццё яго ўсё – гэта шлях да збавення.
Імя яго будзе ў краіне наvekі звязана
З Адамам Міцкевічам, з іменем Томаша Зана.
Хто ведаў яго – перад каменем гэтым схіліся,
Пастой, памаўчы і за ўсіх іх траіх памаліся.

1857

¹ Ротніца – вёска на ўсход ад Друскенікаў (сёння – частка горада), дзе ля касцёла пахаваны філамат паэт-рамантык, фалькларыст, сябар таварыства філаматаў і філарэтаў Ян Чачот (1796–1847), які поруч з Т. Занам і А. Міцкевічам зрабіў вялізны ўплыў на станаўленне свайго малодшага таварыша А. Э. Адынца як асобы і літаратара. Праз 10 гадоў на магіле Я. Чачота быў пастаўлены помнік з высечанай на ім гэтай эпітафіяй. Помнік захаваўся да нашага часу.

[На камені ў Крашыне]¹

[Na kamieniu w Kroszynie]

Тых двух, што во тут па дубку пасадзілі,
Ажно на паўвека былі разлучылі.
Ды іх філарэцкая дружба за час той
Не згасла ў дарозе жыцця пакручастай.
Калі іх звёў Бог зноў на гэтым жа свеце,
Ім бліснула праўда, як перлінка ў леце:
Уцехі зямныя – то сон, што ўцякае,
У сэрцы любоў толькі не памірае.
Пра тое пасведчыць і гэты во камень,
Як будуць абодва пад каменем самі.

1884

¹ У 1884 г. А. Э. Адынец і ягоны сябар філамат, навуковец Ігнат Дамейка (1802–1889) наведалі ў Крашыне магiлы сваіх сяброў Антанiны і Станiслава Юрагаў і пасадзілі ля іх сямейнага склепа два дубы. Як лічыцца, пазней паэт-каваль Паўлюк Багрым (1812 – каля 1891) высек на валуне гэты верш А. Э. Адынца, напісаны на памяць аб падарожжы. У 1920-я гг. валун паклалі ў падмурак Касцёла Божага Цела. За савецкім часам склеп Юрагаў знішчылі, дубы Дамейкі і Адынца выкарчавалі.

ЗМЕСТ

ЗА ЗДАРОЎЕ

Анакрэонтык. <i>Пераклаў Антон Францішак Брыль</i>	5
Песня філарэтаў. <i>Пераклаў Кастусь Цвірка</i>	6
[Станіславу Расалоўскаму]. <i>Пераклала Марыя Мартысевіч</i>	9
[Станіславу Галіцкаму]. <i>Пераклала Марыя Мартысевіч</i>	11
Эпітафія ў дзень імянін. <i>Пераклала Марыя Мартысевіч</i>	13
Хохлік. <i>Пераклаў Кастусь Цвірка</i>	15
Літоўскія песенькі. <i>Пераклала Марыя Мартысевіч</i>	18
Санет. <i>Пераклала Марыя Мартысевіч</i>	22
Рэха ў Альпах. <i>Пераклаў Антон Францішак Брыль</i>	23
Невядома што, альбо Рамантычнасць. <i>Пераклаў Антон Францішак Брыль</i>	24
Стэфану Вітвіцкаму. <i>Пераклала Марыя Мартысевіч</i>	26
Вар'ят. <i>Пераклала Марыя Мартысевіч</i>	29
Уладзіславу Сыракомлю. <i>Пераклаў Кастусь Цвірка</i>	32
Міхалу Канткоўскаму. <i>Пераклала Марыя Мартысевіч</i>	34
[Тамашу Зану]. <i>Пераклала Марыя Мартысевіч</i>	37
Рублік Тэсі. <i>Пераклала Марыя Мартысевіч</i>	40
[Юзафу Кавальскаму]. <i>Пераклала Марыя Мартысевіч</i>	45

Віт Ствош каля ганебнага слупа. <i>Пераклала</i>	
<i>Марыя Мартысевіч</i>	47
Залатая рыбка. <i>Пераклаў Антон Францішак Брыль</i>	52
Адказ Дэатыме. <i>Пераклала Марыя Мартысевіч</i>	54
Юзафу Богдану Залескаму. <i>Пераклала Марыя</i>	
<i>Мартысевіч</i>	58
Мой плашч. <i>Пераклала Марыя Мартысевіч</i>	61
ЗА СУПАКОЙ	
*** (Час ляціць безупынны!..) <i>Пераклала Марыя</i>	
<i>Мартысевіч</i>	68
На смерць ксяндза Станіслава Парчэўскага.	
<i>Пераклала Марыя Мартысевіч</i>	69
На смерць Стэфана Гарчынскага. <i>Пераклала</i>	
<i>Марыя Мартысевіч</i>	75
[Эпітафія Ваўжынцу Путкамеру]. <i>Пераклала</i>	
<i>Марыя Мартысевіч</i>	78
[Эпітафія Адольфу Янушкевічу]. <i>Пераклала</i>	
<i>Марыя Мартысевіч</i>	79
Эпітафія Яну Чачоту. <i>Пераклаў Кастусь Цвірка</i>	80
[На камені ў Крашыне]. <i>Пераклаў Кастусь Цвірка</i>	81

У серыі «Паэты планеты»,
акрамя «Выбраных вершаў» Антонія Эдварда Адынца,
таксама ёсць у продажы зборнікі такіх паэтаў, як:

Сапфо	Эмілі Дыкінсан
Франчэска Петрарка	Алесь Разанаў
П'ер дэ Рансар	Мацуа Басё
Ўільям Шэкспір	Геарг Тракль
Ёган Вольфганг Гётэ	Сяргій Жадан
Габрыэла Містраль	Рабіндранат Тагор
Умар Хаям	Сэсар Вальеха
Шарль Бадлер	Сігб'ёрн Обстфельдэр
Райнэр Марыя Рыльке	Томас Стэрнз Эльёт
Фрыдрых Гельдэрлін	Арцюр Рэмбо
Генрых Гайнэ	Нікалоз Бараташвілі
Гіём Апалінэр	Фрыдрых Шылер
Эдгар По	Умбэрта Саба
Федэрыка Гарсія Лорка	Марк Валерый Марцыял
Джон Кітс	Ўолт Ўйтмэн
Рыгор Барадулін	Візма Бэлшавіца
Дзімча Дэбляянаў	Мікола Зэраў
Гай Валерый Катул	Адам Міцкевіч
Яраслаў Вырхліцкі	Юсцінас Марцінкявічус
Ян Каханоўскі	Бартрыгары
Катры Вала	Эдыт Сэдэргран
Канстандзінас Кавафіс	Ду Фу
Барыс Пастарнак	Эрлінг Кітэльсен
Аляксандр Чакс	Ўільям Блэйк
Хуан Рамон Хіменэс	Уладзімір Маякоўскі
Юлі Таўбін	Томас Вянцава
Хаім Нахман Бялік	Гунар Экелёф
Баляслаў Лесьмян	Вільгельм Мюлер
Шандар Петэфі	Анакрэон
Міхай Эмінэску	Энхедуанна
Ўільям Батлер Ейтс	Архілох

Срэчка Косавел
Фернанду Песоа
К. І. Галчыньскі
Дзмітро Паўлычка
Захірыдзін Мухамад Бабур
Джордж Гордан Байран
Джакама Леопардзі
Міхась Стральцоў
Геарг Гайм
Стывен Крэйн
Стэйн Стэйнар
Назым Хікмет
Анна Ахматава
Цін Уевіч
К. К. Бачыньскі
Абу Убада аль-Бухтуры
Марына Цвятаева

Герыт Ахтэрберг
Нагапет Кучак
Іван Бунін
Поль Вэрлен
Нэлі Закс
Рой Кэмпбел
Сальваторэ Квазімада
Марыя Паўлікоўска-Яснажэўска
Багдан Ігар Антоныч
Антонія Поццы
Паўль Цэлан
Максім Багдановіч
Валадымір Сасюра
Язэп Пушча
Уладыслаў Шленгель
Мацей Казімір Сарбеўскі
Генры Лоўсан

У серыі «Паэты планеты»,
у бліжэйшы час выйдуць зборнікі наступных паэтаў:

Нікалаус Ленау
Змітрок Бядуля
Бертальт Брэхт
Уладзімір Арлоў
Луіза Акерман

Адынец, А. Э.

А32 Выбраныя вершы з нагоды і без / Антоні Эдвард Адынец ; пер. з польскай. — Мінск : Выдавец Зміцер Колас, 2022. — 88 с. (Паэты планеты).

ISBN 978-985-23-0207-4.

Антоні Эдвард Адынец (1804–1885) – польскамоўны паэт, драматург, перакладчык, малодшы таварыш чальцоў Таварыства філарэтаў, сябра і сучаснік Яна Чачота, Тамаша Зана, Адама Міцкевіча, Юльюша Славацкага і інш. Паходзіў з маёнтка Гейстуны на Ашмяншчыне, быў выпускніком Віленскага універсітэта. Як літаратар здабыў папулярнасць у Польшчы ў другой палове XIX стагоддзя, выдаўшы чатырохтомнік успамінаў пра еўрапейскія вандроўкі з А. Міцкевічам «Лісты з паджарожжа». Сведка эпохі рамантызму, у лірыцы А. Адынец адзначыўся найперш паэзіяй, прысвечанай сябрам, і трактуецца сучаснымі даследчыкамі як творца літаратуры бідэрмаеру.

Адрасуецца шырокаму колу чытачоў.

ББК 84(4Пол)-5

УДК 821.162.1-1

Серыя «Паэты планеты»

Літаратурна-мастацкае выданне

Антоні Эдвард Адынец

ВЫБРАННЫЯ ВЕРШЫ З НАГОДЫ І БЕЗ

Дызайн *Марціна Русеўскага*

Рэдактар *Лявон Баршчэўскі*

Адказны за выпуск *Зміцер Колас*

Падпісана ў друк 04.01.2023. Фармат 60×90^{1/32}.

Папера афсетная. Друк лічбавы.

Ул.-выд. арк. 2,38. Ум. друк. арк. 2,75.

Наклад 250 асобнікаў. Замова № х.

Выдавец і паліграфічнае выкананне
індывідуальны прадпрымальнік *Зміцер Колас*.

Пасведчанне аб дзяржаўнай рэгістрацыі
выдаўца, вытворцы, распаўсюдніка
друкаваных выданняў № 1/291 ад 17.04.2014.

Пр. Незалежнасці, 105-14, 220114, Мінск.